

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

FEBRUĀRIS 2025

LATVIJĀ:

- Aizsardzības ministrija aicina pieteikties NATO Zinātnes un tehnoloģiju organizācijas (STO) izsludinātajam izaicinājuma konkursam “Sievietes un meitenes zinātnē 2025” (Women & Girls in Science 2025 - WGS25), kura mērķis ir mudināt jaunas sievietes veidot karjeru zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātnes un matemātikas (STEM) nozarēs, kas veicina globālo drošību un aizsardzību.
- Nacionālo bruņoto spēku sievietes nākamā gada beigās varētu saņemt anatomiskajai formai atbilstošus formastērpus. Formastērpu pielāgošana ir būtisks solis, lai nodrošinātu vienlīdzību un komfortu visiem karavīriem, neraugoties uz to dzimumu.
- Lai atbalstītu krūts vēža un multiplās sklerozes pacientus, ir izstrādāta digitālā platforma, kas nodrošina izglītojošus materiālus un personalizētus ieteikumus. Pirmo reizi Latvijā tiek ieviests risinājums, kas apkopo pacientu atsauksmes un analizē ārstēšanas efektivitāti, izmantojot pacientu ziņotos iznākuma mērījumus, tādējādi veicinot personalizētāku un efektīvāku veselības aprūpi.
- Trīs Latvijas sieviešu līdzdibināti jaunuzņēmumi – “Printymed”, “Elogium Probioti” un “Catalyco” – iniciatīvā “Women TechEU” saņems 75 tūkstošus eiro. Šis atbalsts paredzēts zinātniski ietilpīgu jaunuzņēmumu inovatīvo risinājumu mērogošanai.
- “Visa” grantu programmā uzņēmējām “She’s Next 2024” ir uzvarējuši divi Latvijas uzņēmumi – augsnes maisījumu ģimenes uzņēmums “Nordspring” un Ziemeļvalstu zāļu tēju zīmols “Plūkt”. Katrs uzņēmums saņems 10 tūkstošus eiro un viena gada personīgās apmācības iespējas uzņēmējdarbībā.

- Pēdējos gados, saskaroties ar globālajām krīzēm – pandēmiju, līdzās notiekošo karu, klimata un citām pārmaiņām – gan Latvijā, gan pasaulē ir palielinājies jauniešu skaits, kuriem ir dažādas psihiskās veselības problēmas, tai skaitā trauksme vai depresija. Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) un Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) pētnieku komanda valsts pētījumu programmas projektā kopīgi strādā, lai labāk izprastu jauniešu psihisko veselību pēcpandēmijas laikā.
- Saruna par vīriešu mentālo veselību. Kā par grūtām lietām runāt vīrietim: varbūt viņš tomēr drīkst būt arī vājš?
- Tā vietā, lai emocionālu grūtību gadījumā meklētu palīdzību, vīrieši Latvijā nereti problēmas noliedz, izliekas, ka tādu nav, un tādēļ ilgstoši cieš. Lai aktualizētu vīriešu mentālās veselības jautājumus, ir uzsākta sabiedrības informēšanas un ziedojumu vākšanas kampaņa vīriešu mentālās veselības atbalstam. Šobrīd Latvijā tiek vākti ziedojumi, lai attīstītu vidi, kur vīriešiem, kas nereti saskaras ar sociālo tabu runāt par savu emocionālo pasauli, būtu iespējas jebkurā brīdī saņemt atbalstu.
- 19. gadsimta beigas un 20. gadsimta sākums latviešu grāmatniecībā iezīmējās ar jaunu parādību – plašu un samērā daudzveidīgu izdevumu klāstu, kas tika adresēti speciāli sieviešu auditorijai. Literatūras un filozofijas žurnālā Punctum publicēts raksts par šī laika periodiskajiem izdevumiem sieviešu auditorijai.
- OECD ir publicējusi Latvijas iedzīvotāju saslimtības ar vēzi profilu. Latvijā aplēstā saslimtība ar vēzi ir augstāka nekā vidēji ES, un dzimumu atšķirība ir otra lielākā ES. Vēža izraisīta mirstība arī ir viena no augstākajām ES, un tai ir raksturīgas būtiskas atšķirības starp abiem dzimumiem. Publikācijā ir sniegts īss kopsavilkums par: valsts vēža slogu; vēža riska faktoriem (īpašu uzmanību pievēršot uzvedības un vides riska faktoriem); agrīnas atklāšanas programmām; vēža aprūpes sniegumu (koncentrējoties uz pieejamību, aprūpes kvalitāti, izmaksām un dzīves kvalitāti).

E I R O P Ā :

- Kibervardarbība pret sievietēm un meitenēm ir vardarbība, ko veicina digitālo tehnoloģiju plašāka izmantošana un ko pastiprina lietotāju klātbūtnes tiešsaistē pieaugums. Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts ir veicis pētījumu par kibervardarbības pieaugumu un šīs vardarbības ietekmi uz sievietēm un meiteņu balsīm, ķermeni un tiesībām tiešsaistē.
- Jaunāko paaudžu vidū tādi rādītāji kā vēlētajū aktivitāte un uzticēšanās valdībai, samazinās, bet pilsoniskā iesaiste un aktivitāte tiešsaistē pieaug. Turklāt joprojām pastāv būtiskas atšķirības līdzdalībā, ko nosaka tādi faktori kā izglītības līmenis, dzimums un sociālekonomiskā vide. OECD ir publicējis pētījumu par to, kā pilsoniskā izglītība var sniegt visiem studentiem prasmes un zināšanas, kas vajadzīgas jēgpilnai demokrātiskai iesaistei.
- Eiropas Komisija ir publicējusi ziņojumu “Egalitāra, tradicionāla vai ne viena, ne otra? Attieksme pret darbu ES dalībvalstīs” sniedz detalizētu kartējumu par attieksmi pret darbu visā Eiropas Savienībā no dzimuma perspektīvas. Izmantojot latentu klašu analīzi, pētījuma rezultāti liecina, ka lielākā daļa ES iedzīvotāju atbalsta dzimumu līdztiesību darba tirgū un mājāsaimniecībās. Trešdaļai ir jaukta attieksme, paužot egalitārus uzskatus tikai dažās jomās, savukārt desmitā daļa atbalsta tradicionālu pieeju t.i., pilnībā atbalsta vīriešu kā galvenā iztikas nodrošinātāja modeli.
- “She FIGURES” ir ziņojums, kurā tiek apkopota Eiropas mēroga salīdzināma statistika par dzimumu līdztiesību pētniecībā un inovācijās. Ziņojums sniedz ieskatu par sievietēm un vīriešiem “karjeras trajektorijām”, sākot ar doktorantūras studiju pabeigšanu un beidzot ar iekļaušanos darba tirgū un virzību vadošos un lēmumu pieņemšanas amatos akadēmiskajās aprindās.
- 2024. gada augustā stājās spēkā pirmais starptautiskais ietvars mākslīgā intelekta (MI) regulēšanai – Mākslīgā intelekta akts. Aizspriedumi, diskriminācija un citi pamattiesību, veselības un drošības apdraudējumi, ko rada jaunās MI sistēmas, pēdējos gados arvien biežāk kļūst par prioritāti ES politikas veidotājiem. Eiropas vienlīdzības iestāžu sadarbības tīkls EQUINET ir sagatavojis praktiskas vadlīnijas līdztiesības iestādēm, piedāvājot instrumentus un zināšanas, kas vajadzīgas, lai efektīvi uzraudzītu un apstrīdētu diskriminējošas MI sistēmas.

- Spānijā jaunas sievietes sociālajos tīklos saskaras ar stereotipiem, kas negatīvi ietekmē viņu pašvērtējumu. Spānijas Vienlīdzības ministrijas publicētajā pētījumā ir atklāti un analizēti stereotipi digitālajā pasaulē un to izraisītās problēmas.
- Čehijā taksometru uzņēmumi jau šobrīd piedāvā dažādas iespējas, lai palielinātu sieviešu drošību taksometros, piemēram, taksometri piedāvā automašīnā veikt audio ierakstu brauciena laikā vai nodrošināt, ka klientu draugi vai radnieki var izsekot brauciena maršrutu. Tagad paši operatori pievieno vēl vienu alternatīvu - klients var izvēlēties, ar kāda dzimuma taksometra vadītāju braukt.
- Igaunijā veiktās aptaujas par jauniešu mentālo veselību rezultāti liecina, ka meitenes biežāk nekā zēni saskaras ar garīgās veselības problēmām skolā, piemēram, depresiju, trauksmi un koncentrēšanās spēju samazināšanos. Savukārt uzvedības problēmas biežāk sastopamas zēnu vidū.

P A S A U L Ē :

- Trīs gadus ilgušais pilna mēroga karš Ukrainā bremzē desmitiem gadu ilgušo progresu sieviešu tiesību, drošības un ekonomisko iespēju jomā. UN Women aicina palielināt atbalstu sievietēm un meitenēm, ņemot vērā 6,7 miljonus sieviešu, kurām nepieciešama glābšanas palīdzība.
- ANO ģenerāļsekretāra 2024. gada ziņojumā identificēti trīs jauni izaicinājumi: arvien pieaugošais apdraudējums sieviešu tiesību īstenošanai un dzimumu līdztiesībai, strauja mākslīgā intelekta attīstība un misogynistiska satura ekosistēmas paplašināšanās, kas ietekmē sabiedrības attieksmi pret sievietēm un veicina vardarbību. Digitāla vardarbība pret sievietēm, trollošana, vajāšana un cita veida ar tehnoloģijām veicināta vardarbība pret sievietēm - kļūst arvien izplatītāka.
- Mākslīgais intelekts pārveido mūsu pasauli, bet, ja tas atspoguļo pastāvošos aizspriedumus, tas var pastiprināt sieviešu un meiteņu diskrimināciju. Intervija ar Zinnya del Villar, Tehnoloģiju, datu un inovāciju direktori Data-Pop aliansē par to, kā mākslīgais intelekts veicina ar dzimumu saistītus aizspriedumus un to kā veicināt iekļaujošu tehnoloģiju radīšanu.